

นกพิราบ ถึงแม้จะไม่ใช่ “นกในฝัน” ของใครหลาย ๆ คน...

หากแต่ศักยภาพด้านความสามารถนั้น... **ช่างน่าศึกษา ?**

เมื่อพูดถึงสัตว์เลี้ยงตัวๆ ไป ส่วนใหญ่ก็จะนึกถึงสุนัข แมว ปลา หรือแม้แต่คนสวยงามต่าง ๆ แต่ยังคงมีสัตว์เลี้ยงประจำบ้านอีกชนิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลมากมายหลายสาขาอาชีพในบ้านเรา นั่นคือ “นกพิราบ” ซึ่งเป็นนกพื้นบ้านที่มีสายพันธุ์ประเภทเดียวกับ นกเขาจำพวกนกป่า Rock Dove หรือ Rock Pigeon ชอบอาศัยอยู่ตามหน้าผาหิน แต่ในปัจจุบันนกพิราบได้ปรับตัวและอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ตามอาคารบ้านเรือน วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทำให้เรามีโอกาสได้พบเห็นประชากรนกพิราบเป็นจำนวนมาก และ **ก่อนข้างจะจินตา** จนกลายเป็นประเด็นร้อนเมื่อไม่นานมานี้ ที่ดูราวกับว่าเจ้านกพิราบเหล่านั้นเกือบจะกลายเป็น “ส่วนเกิน” ของสังคมเมืองไปเสียแล้ว สำหรับข้าพเจ้านับว่ามีประสบการณ์ตรงมาบ้าง เพราะข้าพเจ้าก็เคยมีนกพิราบเป็นสัตว์เลี้ยงประจำบ้านเช่นกัน

จำได้ว่า...เมื่อครั้งเยาว์วัย ข้าพเจ้าอายุราว ๆ 10 ขวบ ขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในชนบทอันเป็นบ้านเกิดของข้าพเจ้า ในสมัยนั้นเกือบจะทุกบ้านมีสัตว์เลี้ยงประจำบ้านตามวิถีธรรมชาติและความชอบที่แตกต่างกันไป ซึ่งรวมถึงครอบครัวของข้าพเจ้าด้วย บิดามารดาของข้าพเจ้าได้เลี้ยงนกพิราบไว้จำนวนหนึ่ง ท่านทั้งสองได้มอบหมายให้ข้าพเจ้าช่วยเลี้ยงนกพิราบ กอปรกับนิสัยส่วนตัวของข้าพเจ้าโปรดปรานการเลี้ยงนกอยู่แล้ว จึงไม่รู้สึกเป็นภาระที่ยุ่งยากซับซ้อนแต่ประการใด เพียงแต่อาศัยการเลี้ยงดูตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ เช่น การให้อาหารก็จะ เป็นเมล็ดธัญพืชต่าง ๆ ที่สามารถหาได้ภายในท้องถิ่น แต่ที่สำคัญไปกว่านั้น คือ ต้องจัดเตรียมภาชนะสำหรับใส่น้ำที่เหมาะสมเพื่อให้ให้นกพิราบใช้กินและเล่นน้ำได้ตามธรรมชาติของมัน การเลี้ยงนกพิราบของข้าพเจ้าในสมัยนั้น

คงเป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น ยังมีได้มีจุดประสงค์อื่นใดทั้งสิ้น

ที่มา

<http://www.animalpicturesarchive.com/view.php?tid=3&did=27605>

การที่น่าเรื่องราวของนกพิราบมาเขียนในครั้งนี้มีไว้ว่า ข้าพเจ้าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเลี้ยงนกพิราบ แต่ด้วยเหตุบังเอิญที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสอ่านบทความจาก Discovery Channel Magazine คอลัมน์เกี่ยวกับนกพิราบ โดย Daniel Weiss จึงทำให้อยากค้นหาความจริงว่า...

“ ทำไม...นกพิราบ จึงมี
ศักยภาพและสัญชาตญาณ
ในการจดจำเส้นทางได้
แม่นยำ อย่างน่าอัศจรรย์! ”

ที่มา วารสาร Discovery Channel Magazine

นกพิราบ Rock Pigeon หรือ Rock Dove อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เปิดและกึ่งเปิดทั้งในพื้นที่เกษตรกรรม ตามโขดหินและผาชัน และแม้แต่ภายในเมืองใหญ่ๆ ถิ่นกำเนิด ก็คือทวีปยุโรป แอฟริกาเหนือ และเอเชีย ก่อนที่จะขยายพันธุ์ไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับประเทศไทยนั้นพบได้ทั่วทุกภาคของประเทศ นกพิราบมีหลายสายพันธุ์ แบ่งแยกตาม โครงสร้างและความสามารถของแต่ละสายพันธุ์

ผู้คนที่เลี้ยงนกพิราบมีจุดประสงค์ในการเลี้ยงที่ค่อนข้างจะแตกต่างกัน ไม่ว่าจะนำไปเพื่อความเพลิดเพลิน ความสวยงาม การแข่งขัน การสื่อสาร หรือ

แม้กระทั่งเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร และในที่สุดนกพิราบก็กลายเป็นสัตว์เลี้ยงเศรษฐกิจอีกจำพวกหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องศึกษาคุณสมบัติให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง เช่น นกพิราบที่มีความสามารถในการบิน (Flying ability) ต้องมีคุณสมบัติที่บินทน บินนาน บินลวดเลวียนและความสามารถในการบินกลับกรง (Homing) ต้องจดจำเส้นทางบินอย่างแม่นยำ ซึ่งได้แก่นกพิราบที่ใช้สื่อสารหรือนกพิราบแข่งขัน (Racing Pigeon) ที่ต้องมีการฝึกอย่างมีระเบียบวินัยเพราะจำเป็นในการส่งข้อมูลข่าวสารนับแต่สมัยโบราณมา จะเห็นว่า นกประเภทนี้ทำคุณประโยชน์มากมายในสมัยสงครามโลกจนสามารถช่วยชีวิตทหารไว้ได้หลายครั้งหลายคราวตามหลักฐานที่ปรากฏ ก็ือนกพิราบสื่อสาร ที่ชื่อ Cher Ami สามารถช่วยชีวิตทหารในสงครามโลกครั้งที่ 1 ไว้ได้จนได้รับเหรียญ French Croix de Guerre

ที่มา วารสาร Discovery Channel Magazine

และในสงครามโลกครั้งที่ 2 มีนกพิราบสื่อสารชื่อ G.I. Joe ปฏิบัติภารกิจในการส่งข่าวสารจนช่วยให้ผู้คนรอดพ้นจากการถูกวางระเบิด จนได้รับเหรียญ Dickin Medal for Gallantry ของอังกฤษ นับว่าเป็นความสามารถที่น่ามหัศจรรย์ยิ่ง

ที่มา <http://pigeonsincombat.com/film.html>

นกพิราบสื่อสาร (Homing Pigeon)

เป็นนกเลี้ยง ที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Columba livia มีสัญชาตญาณในการจดจำทิศทางการกลับสู่ถิ่นกำเนิด เหมือนมีเข็มทิศ
จริงหรือ ?

ที่มา

<http://www.wired.com/dangerroom/2008/10/iran-nails-spy/>

ขณะที่เกิดสงครามฝรั่งเศส - รัสเซีย (Franco - Prussian War) ในปี ค.ศ. 1870 - 1871 รัสเซียได้ทำการล้อมกรุงปารีสเพื่อไม่ให้ส่งสารออกฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนยุทธวิธีโดยนำนกพิราบมาใช้ในการสื่อสาร จนสามารถส่งสารออกจากกรุงปารีสสำเร็จ นับได้ว่า นกพิราบสื่อสารนี้มีความสำคัญในสงครามโลกทั้งสองครั้ง โดยในการสื่อสารแต่ละครั้งจะเขียนข้อความใส่กระดาษแผ่นเล็ก ๆ บางและเบาแล้วติดกับขานกพิราบไว้ ข้อความที่ต้องการส่งก็จะถึงจุดหมายปลายทางอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่า นกพิราบที่เลี้ยงตามบ้านส่วนใหญ่จะใช้เป็นนกพิราบสื่อสาร เนื่องจากมีความคล่องตัวและมีกลไกในการเรียนรู้ที่ดีเลิศ มนุษย์จึงอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของนกพิราบมาเป็นประโยชน์

และเป็นที่น่ายินดีสำหรับชาวไทยที่ “นกพิราบขาวสยาม” ได้เป็นที่ยอมรับของผู้เพาะเลี้ยงนกพิราบทั่วทุกมุม โลกว่า เป็นนกพิราบพันธุ์สื่อสารที่สวยที่สุดในโลก

ที่มา

<http://siamesewhite.doctorsomkiat.com/siamth.htm>

กล่าวกันว่า

ชาวอียิปต์โบราณเป็นผู้ริเริ่มใช้ นกพิราบในการสื่อสารและพัฒนาสู่การกีฬาแข่งนก จนเป็นที่นิยมมากในยุคกรีกและโรมัน ดังนั้น นกพิราบยังสื่อความ หมายถึง ผู้นำชัยชนะ จะเห็นได้ว่าแทบจะถือเป็นประเพณี ที่จะมีการปล่อยนกพิราบทุก ๆ ครั้ง ในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาครั้งสำคัญ ๆ ของหลาย ๆ ประเทศ

ในปัจจุบันดูเหมือนว่า นกพิราบแทบจะหมดความจำเป็นในการนำมาใช้เพื่อการสื่อสาร เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ก้าวเข้ามาแทนที่ แต่นับว่ายังมีนกพิราบสายพันธุ์ใหม่ ๆ ที่มีผู้รักสัตว์เลี้ยงอีกจำนวนไม่น้อยที่นิยมเลี้ยงนกพิราบไว้สำหรับการแข่งขัน จึงได้มีการอนุรักษ์นกพิราบสายพันธุ์นี้ไว้ อีกทั้งยังพัฒนาสายพันธุ์ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้นจนเป็นที่ต้องการของตลาดโดยตรง

ที่มา

<http://www.teerachon.com/?p=123>

บางประเทศมีการจัดการแข่งขันนกพิราบบินระยะไกลประมาณ 200-300 กม. นกพิราบที่แข็งแรงชั้นยอดสามารถบินได้ไกลถึง 1,600 กม. โดยบินรวดเดียวไม่มีการหยุดพัก ใช้อัตราความเร็วประมาณ 100 กม. ต่อ ชม. มันสามารถบินได้ไกลมาก และ บินกลับบ้านได้หากนำไปปล่อยในจุดที่มันไม่เคยไปมาก่อน... มันทำได้อย่างไร ?

จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมอนทานา ขกย่องให้นักพิราบเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างสวยงาม ปราดเปรี้ยว และเป็นสัตว์ที่ฉลาดที่สุดประเภทหนึ่งของอาณาจักรสัตว์ทั้งหลาย ด้วยความมหัศจรรย์ของนักพิราบที่มหาวิทยาลัย Keio ในประเทศญี่ปุ่น ยังค้นพบว่า

ที่มา

<http://www.techshout.com/science/2007/28/flight-of-pigeons-remote-controlled-by-chinese-scientists-using-microelectrodes/>

นักพิราบเรียนรู้ที่จะแยกแยะภาพวาดของ Van Gogh และ Chagall ได้ โดยสังเกตจากสีและรูปแบบของภาพ นอกจากนี้นักพิราบยังมีความสามารถที่เห็นเด่นชัดอีกหลายประการ เช่น สามารถจดจำรูปภาพจำนวนมากได้เป็นเวลานานหลาย ๆ ปี สามารถแยกความแตกต่างระหว่างคนสองคนได้ สามารถมองเห็นสีต่าง ๆ ได้ดีกว่ามนุษย์ในระยะไกลๆ และยังสามารถมองเห็นแสงอัลตราไวโอเล็ต (Ultraviolet) ที่มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้

กล่าวกันว่า นักพิราบยังสามารถเรียนรู้ ถึงพฤติกรรมที่สลับซับซ้อนได้ดีเยี่ยม จนกล่าวกันว่ามันสามารถช่วยเหลือผู้ที่หลงอยู่ในทะเลได้สำเร็จอย่างน่าอัศจรรย์

นักพิราบสามารถบิน

กลับกรงได้

ก็เพราะความพิเศษใน

สมองของมัน

เพื่อความปลอดภัยในการบิน นักต้องมีสัมผัสที่ไว ไม่ว่าจะเป็นสมองส่วนรับภาพหรือสัมผัสทางดวงตา นักพิราบเป็นนกที่นักวิทยาศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้ามามากกว่าทศวรรษ ดังปรากฏในผลงานวิจัยว่า สมองของนักพิราบมีขนาดเท่ากับเม็ด Walnut เท่านั้น ระบบความจำและการสั่งการของนักพิราบ มีการทำงานอยู่ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง ในการบินกลับรัง นักพิราบต้องมีการสร้างแผนที่ เพื่อให้รู้ว่าขณะนั้นมันอยู่ ณ ที่ใด

ที่มา

<http://lifestyle.siamxpress.com/review.php?mode=petlover&group=0&id=184&CurrentPage=3>

ขั้นตอนที่สอง เป็นการทำหน้าที่ของเข็มทิศ เพื่อหาทิศทางสู่เส้นทางที่กลับสู่ภูมิลาเนาเดิมได้ถูกต้อง นักวิทยาศาสตร์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า นักพิราบคงใช้แสงอาทิตย์เป็นเสมือนเข็มทิศ ประกอบกับบางส่วนของสมองนักพิราบนั้น สามารถรับรู้ต่อความเข้มของสนามแม่เหล็กโลกในจุดต่างๆ ที่แตกต่างกัน ที่เชื่อเช่นนั้นเพราะนักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดลองโดยนำขดลวดที่เป็นกระแสแม่เหล็กไปติดไว้ที่หัวนักพิราบ ทำให้สนามแม่เหล็กกลับทิศทาง นักพิราบจะสับสนและอาจทำให้นักพิราบบินผิดทางในวันที่แสงอาทิตย์จัด แต่ไม่หลงทางแม้ในวันที่ไม่มีแสงอาทิตย์ จะเห็นว่ายังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่เกี่ยวกับระบบนำทางของมันนอกจากนี้

ยังมีผลงานวิจัยคลื่นสมอง
ของนกพิราบ โดยใช้เครื่อง EEG
(Electroencephalography) คือวิธี
ตรวจคลื่นสมอง โดยบันทึก
สัญญาณไฟฟ้าของกลุ่มเซลล์ใน
สมอง ปรากฏว่าคลื่นสมองของ
นกพิราบเป็นคลื่นเรียบ ๆ ธรรมดา
แต่เมื่อนกพิราบบินผ่านพื้นที่ที่มี
จุดสังเกต สมองของนกจะ
เปลี่ยนเป็นคลื่นแบบ bi-phase ที่มี
ความถี่สูง นกจะตัดสินใจไม่ได้
นอกจากต้องอาศัยการมองร่วม
ด้วย ดังนั้นถ้านกพิราบหาทางกลับ
บ้านไม่ได้ มันก็จะจับอยู่บนกิ่งไม้
หรือตามหลังคาอาคารบ้านเรือน
ซึ่งตามปกติจะเป็นในช่วงสุดท้าย
ของเส้นทางกลับรัง จากงานวิจัย
ก่อนหน้านั้น พบว่า นกพิราบยัง
ต้องอาศัยการมองรูปร่างเป็นหลัก
และเป็นพื้นที่ที่ทนทำให้ความสนใจ
มากเป็นพิเศษในพื้นที่ที่มันคุ้นเคย
นกพิราบตัวใดที่เฉลี่ยฉลาด และ
มีสัญชาตญาณในการจดจำได้เป็น
เลิศอันเกิดจากพัฒนาการและการ
ฝึกฝนจะกลายเป็นแม่พันธุ์พ่อพันธุ์
ที่สามารถสร้างคุณค่าทาง
เศรษฐกิจได้อีกระดับหนึ่งใน
อนาคต

ที่มา

http://www.vet.ku.ac.th/library-homepage/db_directory/poultry/bird/pigeon/pigeon_1.htm

นกพิราบ กับ สัญลักษณ์ที่ยิ่งใหญ่

จะเห็นได้ว่านกพิราบ
ถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่ง
ที่ยิ่งใหญ่ อาทิเช่น สันติภาพ ชัยชนะ
ความรักและความงดงาม รวมไปถึง
ถึงทางด้านศาสนา ที่ได้กล่าวถึง
นกพิราบไว้ ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์
โตราห์ของศาสนายิว คัมภีร์กุรอาน
ของศาสนาอิสลาม และคัมภีร์
ไบเบิล ของศาสนาคริสต์

ที่มา

<http://www.salit.org/conten/jesus%20spriti/04.html>

ที่มา

<http://www.reocities.com/Athens/Thebes/3517/>

สัญลักษณ์ของสันติภาพ หมายถึง พระเจ้าเป็นผู้นำ สันติภาพมาให้

ภาพลักษณะที่สามของ
พระจิตคือ “นกพิราบ” (มธ. 3:16;
มก. 1:10; ลก. 3:22) แม้แต่ในพระ
คัมภีร์ไบเบิลยังมีการบันทึกไว้ว่า
พระจิตในรูปนกพิราบเสด็จลงมา
เหนือพระเยซูเจ้า ในขณะที่ทรงรับ
พิธีล้างบาปที่แม่น้ำจอร์แดน
นกพิราบ จึงได้รับอภิสิทธิ์ให้เป็น
สัญลักษณ์ของพระจิต พระจิตทรง
เป็นของขวัญยิ่งใหญ่ที่สุดที่พระ
เยซูเจ้าทรงมอบให้แก่โลก ภาพ
นกพิราบขาวเป็นฝูงจำนวนมาก
กำลังโฉบบินขึ้นสู่ท้องฟ้า แสงแดด
ที่กระทบกับปีกสีขาวระยิบระยับ
ตัดกับสีท้องฟ้า เป็นภาพที่ส่งพลัง
ถึง สันติภาพ ความรักและความ
งามจริง ๆ

นกพิราบ เป็นสัตว์มาก
ความสามารถที่พระเจ้าได้สร้างมาให้เกิด
ในตัวของมัน นอกจากนี้ นกพิราบยังเป็น
สัญลักษณ์สากลแห่งความสงบและ
สันติภาพโลกอีกด้วย แต่มีไข่มินกพิราบ
เพียงอย่างเดียว จะต้องประกอบด้วยกิ่งใบ
มะกอก

ที่มา

http://thehealingsphere.blogspot.com/2010_02_16_archive.html

ชาวกรีกในสมัยโบราณมักจะใช้
กิ่งมะกอกในพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่น ให้เป็น
ของรางวัลแก่ผู้ที่ชนะในการเล่นกีฬา
โอลิมปิกและถือกันว่ากิ่งใบมะกอกเป็น
สัญลักษณ์ของสันติภาพด้วย ต่อมารูป
นกพิราบคาบกิ่งมะกอกจึงใช้แทน
สัญลักษณ์ของสันติภาพได้อีกเช่นกัน
โดยถือว่านกพิราบเป็นวิญญูณของพระเจ้า
ผู้เป็นเจ้าของ รูปนกพิราบคาบกิ่งมะกอกจึง
หมายถึงพระเจ้าเป็นผู้นำสันติภาพมาให้

ข้าพเจ้านำเรื่องราวของ
นกพิราบ มาบอกเล่าไว้มากมาย
ด้วยแรงจูงใจใคร่อยากค้นคว้าหา
ความจริงเกี่ยวกับสัญลักษณ์
พิเศษ ของเจ้านกพิราบ อย่างน้อย
อาจจะทำให้เราตระหนักถึง
ประโยชน์และคุณค่าของ นกพิราบ
ซึ่งต่างผูกพันและช่วยเหลือมนุษย์
ด้วยความซื่อสัตย์นับแต่ในอดีต
เรื่อยมา แม้ในปัจจุบัน ความสำคัญ
ของนกพิราบ อาจจะถูกลืม...มองข้าม
ไปบ้าง แต่สำหรับข้าพเจ้าแล้ว
“นกพิราบ” จะยังคงเป็น สัตว์เลี้ยง
ที่น่าประทับใจเสมอมา

ที่มา

<http://photos.denverpost.com/mediacenter/2010/08/65th-anniversary-of-hiroshima-bombing/#7>

บรรณานุกรม

- 65th anniversary of Hiroshima bombing.** Retrieved 3 August 2010, from <http://photos.denverpost.com/mediacenter/2010/08/65th-anniversary-of-hiroshima-bombing/#7>
- Animal photo album.** Retrieved 3 August 2010, from <http://www.animalpicturesarchive.com/view.php?tid=3&did=27605>
- Electroencephalography.** Retrieved 3 August 2010, from <http://en.wikipedia.org/wiki/Electroencephalography>
- Famous pigeons.** Retrieved 3 August 2010, from <http://pigeonexpresso.com/famous-pigeons.html>
- Flight of pigeons remote-controlled by Chinese scientists using microelectrodes.** Retrieved 3 August 2010, from <http://www.techshout.com/science/2007/28/flight-of-pigeons-remote-controlled-by-chinese-scientists-using-microelectrodes>
- Life style siamxpress.** Retrieved 9 August 2010, from <http://lifestyle.siamxpress.com/review.php?mode=petlover&group=0&id=184&CurrentPage=3>
- Messenger / homing pigeons & their applications.** Retrieved 3 August 2010, from <http://www.avianweb.com/messengerpigeons.html>
- Pigeon intelligence.** Retrieved 3 August 2010, from <http://www.avianweb.com/pigeonintelligence.html>
- Pigeons in combat.** Retrieved 3 August 2010, from <http://pigeonsincombat.com/film.html>
- The power of the golden ray of love and wisdom.** Retrieved 3 August 2010, from http://thehealingsphere.blogspot.com/2010_02_16_archive.html
- Recognition of physical attributes of racing pigeons.** Retrieved 3 August 2010, from <http://pigeonracingpigeons.com/category/pigeon-anatomy>
- Shachtman, N. (2008). **Iran nails “spy pigeons” near nuke site (Updated).** Retrieved 3 August 2010, from <http://www.wired.com/dangerroom/2008/10/iran-nails-spy>
- Watanabe, S. (2001). **Van Gogh, Chagall and pigeons: Picture discrimination in pigeons and humans.** *Animal Cognition*, 4(3-4 November), 147-151.
- Weiss, D. (2010). **Going home.** *Discovery Channel Magazine*, 3(May), 88-95.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2545). **นกในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เกี่ยวกับนกพิราบสายพันธุ์เฟบริ (FABRYS).** วันที่ค้นข้อมูล 9 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.teerachon.com/?p=123>
- นกพิราบ.** วันที่ค้นข้อมูล 3 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก http://www.vet.ku.ac.th/library-homepage/db_directory/poultry/bird/pigeon/pigeon_1.htm
- นกพิราบขาวพันธุ์สื่อสาร.** วันที่ค้นข้อมูล 1 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://siamesewhite.doctorsomkiat.com/siamth.htm>
- นกพิราบและพระจิตเจ้า.** วันที่ค้นข้อมูล 1 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.salit.org/conten/jesus%20spriti/04.html>
- พรทิพย์ อังคปริษาเศรษฐ์. นกพิราบสื่อสาร.** วันที่ค้นข้อมูล 1 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.tistr.or.th/publication/>
- รุ่งโรจน์ จุกมงคล. (2542). นก.** กรุงเทพฯ: สารคดี.
- สมาคมพระคริสตธรรมในประเทศไทย. (2516). พระคริสตธรรมคัมภีร์: ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- แหล่งรวมบทกวีและบทเพลงสรรเสริญพระเจ้า.** วันที่ค้นข้อมูล 9 สิงหาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.reocities.com/Athens/Thebes/3517>